Bat. Gen.
XXVI
1459

OOST-INDISCHE MYSTERIËN.

DE POSTERIJËN OP JAVA

EN DE

Post-Beambten aldaar,

Voorkomende in het Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië, Jaargang 1850, N°. 7, Varia § 5.

TOEGELICHT DOOR

M. DE LEON.

TE ROTTERDAM.
H. NIJGH.
1851.

BAT. GENOOTSCHAP VAN KUNSTEN

Dipindai dengan CamScanner

XXVII, 1459

OOST-INDISCHE

MYSTERIËN.

DE POSTERIJËN OP JAVA

EN DE

Post-Beambten aldaar,

Voorkomende in het Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië, Juargang 1850, N°. 7, Varia § 5.

TOEGELICHT DOOR

M. DE LEON.

TE ROTTERDAM.
H. NIJGH.
1851.

Dipindai dengan CamScanner

X.111

OOST-INDISCHE MYSTERIEN.

De Posterijën op Java en de Post-Beambten aldaar.

Onder voorschreven titel vindt men, in het *Tijdschrift voor Nederlandsch Indië* (Jaargang 1850 n°. 7, Varia § 5), een opstel geplaatst, waarin de toestand van het Indische postwezen niet zeer gunstig wordt uiteengezet.

Ofschoon het met de posterijen op *Java* en met de daarbij fungerende beambten al zeer gebrekkig gesteld is, zullen echter deskundigen met mij wel willen instemmen, dat al hetgeen daaromtrent in het bedoelde tijdschrift voorkomt, niet als juist kan worden aangemerkt, en dat de zaak zelve daarbij te oppervlakkig is behandeld, om hare wezenlijke gebreken te doen kennen.

Een zeker Resident deed dan ook daarom nog onlangs, naar men zegt, de aandacht der betrokkene autoriteiten op het in den hoofde dezes gemelde stuk vestigen, en die Hoofd-Ambtenaar moet onbewimpeld hebben verklaard, dat het aan de niet verdere doorzending van voorstellen tot verbetering van het postwezen dient te worden geweten, dat het Gouvernement wordt beleedigd in geschriften, als dat, hetwelk hierboven wordt bedoeld.

In hoever des Residents beschuldiging te deze gegrond is, waag ik niet te verzekeren, maar ik aarzel geen oogenblik, als mijn gevoelen omtrent de onderwerpelijke aangelegenheid, te doen kennen, dat er, in de drie laatste jaren, te weinig aan de verbetering van het postwezen hier te

Dipindai dengan CamScanner

lande is gedaan, om zich van een verwijt van den hierboven bedoelden aard volkomen te kunnen zuiveren.

Tot staving mijner beweringen, zou ik, wel is waar, moeten beginnen, met een volledig overzigt van het voornoemde postwezen te geven, doch daartegen genoeg bekende beletselen bestaande (*Staatsblad* van 1844 nº. 15), zal men wel willen genoegen nemen, dat ik mij onderwerpelijk slechts bepaal, tot het aantoonen van hetgeen, in het kwestieuse opstel, voor *juist* en wat voor *onjuist* moet gehouden worden, terwijl ik tevens, door het aanhalen van daadzaken, de juistheid van mijn voorschreven gevoelen zal trachten te doen uitkomen.

Ter zake dan:

De bewering in het opstel, dat, behalve op de drie hoofdplaatsen en *Buitenzorg*, op alle andere plaatsen de functiën van Post-Kommies door één der Klerken *moeten* worden waargenomen, is zeer juist, daar bij Art. 6 van het besluit dd. 21 Augustus 1826 (*Staatsblad* nº. 40), het beheer en toezigt over de brieven- en paarden-posterij aan de Residenten, ieder in hunne residentie, zijn opgedragen; met bepaling, dat zij zullen verpligt zijn, onder gelijke verantwoordelijkheid als vroeger voor de gecommitteerden der posterijen bestond, en met inachtneming der bestaande reglementen, de belangen van de dienst te behartigen en gade te slaan: dat hierdoor den Residenten tevens persoonlijk de verpligting werd opgelegd, om zorg te dragen, dat de expeditie der post-pakketten behoorlijk wierd bewerkstelligd, en om de brievenportgelden te ontvangen en te verantwoorden, kan aan geenen twijfel onderhevig zijn; referte onder andere aan Art. 1, litt. d, § 2 der resolutie dd. 27 Januarij 1829 nº. 3 (*Staatsblad* nº. 5).

Het is waar, dat in de binnen-residentiën van *Java*, de functiën van Post-Kommies, door den Resident, aan dezen of genen Klerk worden opgedragen, en dat de betrokkene

daarvoor (behalve te *Salatiga*, *Willem I*, *Soerascarta* en *Djocjokarta*, alwaar respectivelijk de Post-Kommiezen *f* 20 en *f* 30 's maands toelage genieten), geene de minste belooning ontvangen. — Ja! — *nog verder gaande dan de steller van het meerbedoelde opstel doet* — de verzekering kan worden gegeven, dat die zelfde beambten, afgescheiden van hun bureau-werk, ook nog dikwerf bij nacht en ontijden, diensten ten behoeve der brievenposterij hebben te presteren, dewijl immers de post niet op- of van alle plaatsen bij den dag kan aankomen of vertrekken (*vide! het tableau geinsereerd bij het Staatsblad n°.* 21 *van* 1824).

Het is geene onwaarheid, dat de geldelijke administratie dier Post-Kommiezen (*namelijk, onder de verantwoordelijkheid van den Resident*) op sommige plaatsen nog al tamelijk van aanbelang is, en dat deze beambten de opdragt daarvan aannemen, omdat zij door eene weigering hun emplooi op het bureau wel eens zouden kunnen verliezen; doch eigenlijke dwang kan daaromtrent *regtens* nimmer bestaan.

De bedoelde fungerende Post-Kommiezen zijn *geenszins* gehouden om papier, lak, licht en al wat verder tot het inpakken der brieven vereischt wordt, zelven te bekostigen. De Residenten *behooren* en zijn *verpligt* deze kosten te bestrijden uit de, voor hun bureau, toegestane gelden voor schrijfbehoeften. Hetgeen bij de postkantoren op de drie hoofdplaatsen *Batavia*, *Samarang* en *Soerabaya* omgaat, kan toch voorzeker in geene vergelijking komen met dat, hetwelk op eenig postkantoor in eene binnen-residentie moet worden verrigt, en bij die hoofdkantoren wordt evenwel voor schrijfbehoeften, papier, lak, smeerkaarsen enz., respectivelijk niet meer besteed dan *f* 270, *f* 70 en *f* 50 's jaars (*begrooting van uitgaven VII Hoofdstuk*); in de overige residentiën kunnen derhalve deze kosten, welke naar evenredigheid onbeduidend zijn, wel gemakkelijk uit de voorschreven indemniteiten gevonden worden.

Dipindai dengan CamScanner

De bewering dat de abuizen, welke in de postgelden worden bevonden, voor rekening komen van de fungerende Post-Kommiezen, is almede niet juist. Hebben deze nu al wel eens een zoodanig geldelijk te kort aangezuiverd, dan heeft dit door hunne eigene onbekendheid met de zaak plaats gevonden, want reglementair waren zij daartoe volstrekt niet gehouden; veel minder bezaten de betrokkene Residenten de bevoegdheid, hen tot die aanzuivering te *verpligten*.

Wanneer er abuizen of tekortkomsten bij de postadministratie worden bevonden, dan worden daaromtrent, door de Algemeene Rekenkamer, aanmerkingen gemaakt, niet aan den fungerenden Post-Kommies, maar aan den Resident, die ten deze de comptabele persoon is. Kunnen nu die aanmerkingen, ten genoege van de Algemeene Rekenkamer worden opgehelderd, dan spreekt het van zelf, dat de belasting achterwege blijft; doch, in het tegenovergestelde geval, legt evengemelde Kamer de vergoeding van het te kort komende aan den betrokken Resident op; dat deze nu soms de gelden van den fungerenden Post-Kommies invordert, is wel als geheel *onwettig*, maar niet als *in den regel* liggende te achten.

Gaarne erken ik nogmaals, dat de brievenposterij op *Java* eene zeer gebrekkige inrigting is, doch de beschuldiging is ongegrond, dat het Gouvernement de verbetering derzelve tegenwerkt.

Van af 1845, maakte het onderwerp, waarvan hier de rede is, ééne der belangrijkste zorgen van het Gouvernement uit. Inspectiën op inspectiën werden bevolen en naar behooren uitgevoerd. Rapporteurs met kennis van zaken bedeeld, dienden deswege voorstellen in, welke, naar mijn bescheiden oordeel, zóó belangrijk en zóó beredeneerd zijn, dat door de openbaarmaking derzelve geene geringe bijdrage tot de kennis dezer kolonie zoude gelc-

verd worden. Het Gouvernement beschikte hierop gedeeltelijk, terwijl last werd gegeven, om, omtrent de overige belangrijkste en niet genoeg toegelichte punten nader te rapporteren. Met den meesten ijver werd hieraan gearbeid tot aan het jaar 1848. — Na dit tijdstip heeft de brievenposterij op *Java* geene verbetering ondergaan, behalve door de onlangs gearresteerde bepalingen omtrent het verzenden van drukwerken, tot het zamenstellen van welke het betrokken Departement 3 (zegge : *drie*) jaren tijds noodig gehad heeft, ongeacht, in den last tot zamenstelling, het denkbeeld en de voornaamste punten dier bepalingen door het Gouvernement waren medegedeeld.

Het ligt buiten mij, te onderzoeken, welke de redenen zijn, dat de zaken betrekkelijk het Indische postwezen tegenwoordig zoo traag worden behandeld; maar mogt mijne vóóronderstelling juist zijn, dan zal het dienen te worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat het Gouvernement ongelukkig geslaagd is in de keuze ter vervulling van openstaande betrekkingen bij het betrokken Departement. Onder deze gegevens en met de aan den tegenwoordigen Directeur der producten en civiele magazijnen *direct* en *indirect* ter beschikking staande middelen, zal het dan ook beter zijn, het geheele beheer der posterijen op te dragen aan een man van praktijk, aan een ambtenaar die *au fond* met de zaak bekend is, en hare wezenlijke gebreken weet te verhelpen. Dit denkbeeld moet ook zijn aangegeven in zeker op de bovenbedoelde stukken gevolgd rapport van den nu gewezenen fungerenden Inspecteur van het paardenras, Graaf van Bentheim Tecklenburg Rheda.

In het voorbijgaan moet ik nog aanteekenen vernomen te hebben, dat het evenbedoeld rapport, waarin almede, zonder op de *illustratiën* te letten, veel goeds en aanbevelingswaardigs moet voorkomen, ook al sedert een paar jaren in het archief van het betrokken Departement gede-

poneerd ligt, zonder dat men er aan denkt, of zonder dat, bij het onlangs raadplegen van hetzelve, er aan gedacht is, dat daarop voorstellen aan het Gouvernement moeten volgen.

Het Gouvernement moge derhalve vrij alles willen doen, zoo ter verbetering van het postwezen zelf, als om voor den handel daardoor alle bestaande belemmeringen uit den weg te ruimen, het zal echter weinig baten, wanneer de ondersteuning niet wordt gevonden, dáár waar zij behoorde aanwezig te zijn.

Geen ambtenaar is verpligt, om eene hem door het Gouvernement opgedragene betrekking te blijven waarnemen, wanneer zijn eigen *ik* hem zegt, dat het hem aan *bevattelijkheid*, *ondervinding* en *kennis* ontbreekt, om dat ambt *naar behooren* waar te nemen. Hij mag zich niet laten vleijen door het aangename denkbeeld, *twee jaren slechts in eene betrekking en de aanspraak op pensioenen, volgens de klasse, waarin de betrekking gerangschikt is, is verdiend*; de *Staat* zou hem wel eens vóór dien tijd ter verantwoording kunnen roepen, en zijne egoïstische hoop daardoor tevens verijdelen. Men kan zich, bij de *Schutterijen*, zoogenaamde verdiensten hebben verworven; men kan zich bij het publiek verdienstelijk hebben gemaakt, door zijne *voix cassée* van tijd tot tijd te laten hooren, door alle uiterlijke blijken te geven, dat men *Thalia* en *Melpomene* aanbidt en hare vereerders, met vertreding van al wat regt en billijk is, in de maatschappij boven anderen vooruithelpt; doch om zich verdienstelijk te maken, bij eenigen tak van algemeen bestuur, daartoe behooren geheel andere verrigtingen; zelfs een ellendig *babil* te kunnen houden over de *begrooting*, en het *regtstreeksche affecteren* der uitgaven onvoorwaardelijk voor te staan, al was het met omverwerping van alle administratieve ordelijkheid, zijn niet genoeg, om het postwezen te brengen

op die hoogte, waarop het behoorde te staan. Bedroevend is het te moeten herhalen, dat het met de zaak zoo ellendig is gesteld. Wie het ook moge aangaan, erken toch volmondig aan het Gouvernement, dat gij niet berekend zijt voor de kwestieuse taak, doe het liever dan vol te houden, dat gij het postwezen tot eene nooit gekende hoogte zult weten te brengen.

Wil men nog meer bewijzen voor mijne meergemelde assertie hebben, welaan dan nog een:

Door het Gouvernement is, in het begin van 1850 de last verstrekt, om voorstellen in te dienen tot tegengang van het halveren der recipissen, hetwelk door particulieren plaats vindt, bij verzending derzelve per post, en hetgeen zij doen om zich voor verliezen te vrijwaren, welke anders, bij eene verzending van geheele stukken van dit papieren geld, zouden kunnen ontstaan.

Het Gouvernement verlangde, dien ten gevolge, dat in overweging wierd genomen, of de bedoelde verminking niet zoude kunnen worden tegengegaan door het publiek in de gelegenheid te stellen, om gelden, door middel van 's Lands kassen, (*stortingsbewijzen*), of door middel der postadministratie (*postwissels*) te kunnen overmaken.

Men behoeft er naauwelijks één oogenblik over na te denken, om niet het, door het Gouvernement, uitgedachte middel als juist en afdoende te beschouwen, maar om de zaak zóó ver te brengen, dat er eene Gouvernementsbeschikking op kan volgen, zie! dáár zat men nu juist mede verlegen.

Het Departement van Financiën verklaarde er zich geheel tegen, — en naar mijn bescheiden oordeel, in een zeker opzigt, ook op zeer goede gronden, — dat de overmaking, door middel van *stortingsbewijzen* geschiedde, want dit zoude niet alleen het travail der boekhouding aanzienlijk doen vermeerderen, maar ook de werking van

het tegenwoordig circulerend medium staat althans eene zoodanige behandeling der zaak geheel in den weg.

Bij het Departement der producten en civiele magazijnen stelde een ambtenaar, die een voorstander van vóóruitgang is, en aan wiens voorstellen ter zake derhalve geen vertrouwen wordt geschonken, zijne gedachten op het papier en diende het concept in, om de onderwerpelijke overmaking van gelden, door *postwissels* te doen geschieden, doch zijn voorstel moest toen onderdoen voor de magtspreuk: «*dat kan niet.*»

Postwissels bestaan niet in *Indië*, en dus zoude de invoering derzelve iets *nieuws* zijn, waarom dan ook de bedoelde stukken bij het betrokken Departement, vooreerst zijn *opgezout* (in advies), opdat later eenige smaak aan de nadere bearbeiding derzelve zou gevonden worden.

Bij een zeker adres maakte de bedoelde ambtenaar het Gouvernement op de zaak attent. Dit had wel ten gevolge, dat het betrokken Departement aan de beantwoording van het éénjarig rekwisiet werd herinnerd; doch, aangezien er na die herinnering weder *zes* maanden verloopen zijn, en niets van de zaak gehoord wordt, is het wel te vóóronderstellen, dat het bedoelde verlangen van het Gouvernement geene verwezenlijking zal vinden.

In het opstel, waarvan bij den aanhef dezes sprake is, wordt ook gewag gemaakt van het verzenden van gelden per post, en het gebrek aan waarborg voor verliezen, hetwelk opgesloten ligt in de bepalingen, vervat in Art. 9 en 23 van het *Staatsblad* van 1823 nº. 3; maar nu vraag ik, of bijaldien aan 's Gouvernements verlangen werd voldaan om *postwissels* in te voeren, handel en circulatie wel dezelfde belemmeringen zouden ondervinden, als die, welke zij thans nog, door het gemis der bedoelde *wissels* moeten ontmoeten?

De *Javasche Couranten*, zijn in de laatste tijden, vol van annonces, omtrent het verloren gaan van per post verzonden, en in brieven gesloten papierengeld (*recepissen, assignatiën, enz.*).

Het ontbreekt niet minder aan deswege bij de Departementen ontvangen klagten. — En welk gevolg wordt gegeven aan zoodanige annonces of klagten?

Men zou voorzeker denken, doortastende middelen tot tegengang en krachtige opsporing van het kwaad; volstrekt niet; de oude gewone langdradige omweg, wordt alsdan ingeslagen, zoo als ik dit eens op mijn gemak zal mededeelen.

De Resident van *Batavia*, — want men vóóronderstelt altijd dat in die plaats het kwaad zich schuil houdt, — wordt aangeschreven om te dienen van *berigt*. Deze stelt dadelijk op het stuk: *den Directeur der Posterijen hooren!* en daar de ontvangst en het sorteren der brieven niet tot de eigenlijke werkzaamheden van genoemden Directeur behooren, vraagt hij aan den Post-Kommies: *hoe zit het er mede!* Voorzien van het gewone antwoord van dien Kommies, *ich weis er niks von; das mus Banka, of Plembang, of Pekelongang, of Serebaya maar selbst verantworten,*» ontvangt de Resident het verlangde berigt van de Bataviasche postadministratie; vermeenende de Directeur daarvan over het weinig of geen licht geven omtrent deze zaak verantwoord te zijn, door de bepaling, vervat in een zeker besluit (zoo mijn geheugen mij niet te kort schiet, is het dat van 26 December 1846 n°. 19), dat de brieven *bij getal* en niet meer *nominatief* moeten behandeld worden, en door welke bepaling mitsdien eene behoorlijke contrôle daaromtrent zoo niet onmogelijk, dan toch uiterst moeijelijk wordt gemaakt.

De Resident zich, volgens den bureaustijl, *aan dat berigt ter bekorting refererende*, is de Directeur der producten en

civiele magazijnen, met de finale afdoening der zaak net zóó ver gevorderd, als toen dezelve in behandeling was gekomen, of duidelijker gezegd: «*de Directeur der producten en civiele magazijnen is nog even wijs.*»

Wat nu gedaan, vraagt vermelde Directeur aan den meer bedoelden ambtenaar, die de zaken der posterijen op zijn bureau behandelt? (*Het is zoo de gewoonte van zekere Chefs, om, vóór dat zij eene dispositie op eenig ingewonnen stuk stellen, hunne ondergeschikten te vragen, welke beschikking zij Chefs ter zake te nemen hebben*).

Het antwoord was kort: «de intrekking van het gedachte besluit provoceren, want elk nader onderzoek zal toch op niets uitkomen.»

(*De Hemel beware ons! zoo kreet de chef uit met onzetting!*) *Het is zwakheid in te trekken eene uitgevaardigde wet.* — Och! hoe poëtisch, maar ach! hoe despotisch ook zijn zulke denkbeelden.

Dien ten gevolge geeft de Chef dan ook den last, om alle Residenten, en op zich zelf staande Assistent-residenten, langs de route, welke de brief heeft moeten maken, aan te schrijven, om deswege een onderzoek in te stellen, en daarna te dienen van berigt, onder kopiëlijke (*originele* is te *gemakkelijk*) overlegging der geaccuseerde adresbrieven.

Wat een *subliem idée* toch, en nu is de zaak gewis op eene korte en perfecte wijze gewonnen. Wie twijfelt er ook aan? Een antwoord van *Buitenzorg* komt reeds den volgenden postdag binnen. De Chef, verheugd, dat zóó spoedig aan zijne rekwisieten wordt voldaan, stelt, zonder zich ééns te bedenken! als belangrijke dispositie daarop: *archief! collegeren*, en eene gelijke beschikking valt op alle deswege binnen te komen antwoorden, tot dat de Chef een paar maanden daarna, of meestal nog later, bij het opmaken van de kommissorialenlijst, vraagt: «zijn alle antwoorden op dit of dat rekwisiet reeds binnen? De ambte-

naar met de zaken van het postwezen belast, niet kunnende verdragen of ongaarne hebbende, dat hem, onder het vragen, de knoopen van het vest worden afgetrokken, retireert zich al buigende en onder het uiten der woorden: «dat gaat den heer Archivarius aan,» maar dan volgt ook daarop:

O! Mijn Hemel! moet ik alles dan alleen doen hier?

(*Er wordt geslagen, zoo hard als 't kan met potlood op papier*). Zoo heeft ieder toch zijn stokpaardje!

Eindelijk komt de Archivarius binnen en rapporteert gewoonlijk, dat *Madioen*, *Banka*, enz., nog niet geantwoord hebben. — Het spreekt van zelf, dat het gesprek eindigt met den last: *nog heden herinneren*, en nu nog minstens *veertien* dagen later, dan is toch de zaak rijp genoeg om voor eene eindbeschikking vatbaar te zijn. Die gelukkige dag verschijnt, en de Archivarius legt den Chef alle omtrent de onderwerpelijke zaak ontvangen antwoorden, ter nadere beschikking, voor; wordende alsdan daarop beschikt, met op het collegeerblad te stellen: «*de Heer N. N. wordt verzocht, hiervan eene nota te maken en daarna bij mij te komen om de zaak bij monde* (*even als of dit zonder mond kon geschieden*), *te bespreken.*

De nota wordt *acht* dagen later voorgelegd, en vermits het blijkt, dat al de bedoelde antwoorden dáár op nederkomen, dat niemand iets van den verloren brief weet, zoo zegt natuurlijk de Chef: *er zit nu niets anders op, dan aan Meneer te antwoorden* — dat hij zijn geld voor goed kwijt is; — valt N. N. in de rede: *Neen! neen! wat beleefder*, repliceert de Chef; en de touchante brief gaat, in de volgende woorden af:

«Het doet mij leed UEd. in antwoord op uw adres (*NB. dat adres kost nog f 1 aan zegelgeld*) mede te deelen, dat, ongeacht alle aangewende pogingen, het

niet mogelijk is geweest, den door UEd. verzonden en verloren geraakten brief, op het spoor te komen.

De Directeur,

. . . . . .

Het doet ons derhalve leed te moeten herhalen, dat door eene dergelijke behandeling der zaak, «*de Directeur der producten en civiele magazijnen nog even wijs is.*»

Wien springt niet nu reeds van zelf in het oog, met hoe weinig energie men de teederste belangen van de maatschappij, — beter van den staat — behandelt? Wie ziet niet in, met welke gevaren de handel bedreigd wordt, wanneer deze zijne eigendommen aan de Indische postadministratie toevertrouwt? Hoe dat daardoor zware slagen worden toegebragt aan de nijverheid, welke zoo zeer opbeuring noodig heeft? Kan het nu anders of het heerschende gebrek aan geestkracht werkt nadeelig terug op het vertrouwen, hetwelk men in 's Gouvernements inrigtingen behoort te stellen? En wat is van dat alles de grondoorzaak?

Ik zeide dit reeds hiervoren: de verkeerde keuze in de vervulling van vacante posten van den Staat; dat ik hierbij niet het oog heb op militaire posten, zal naauwelijks behoeven gezegd te worden.

Hoeveel autocratie er ook achter het militaire wezen moge schuilen, moet toch hulde worden gedaan aan het beginsel van geschiktheid, hetwelk door hetzelve, bij promotiën op den voorgrond wordt gesteld.

Geen Luitenant-Kolonel, bij voorbeeld, die ongeschikt is voor Kolonel, zou tot dien rang bevorderd worden, al ware het zelfs, dat hij een volle zwager van den gewezen of tegenwoordigen kommandant van het leger was. De zwagerschap van een raad van *Indië* zou den Gouverneur-Generaal niet eens kunnen bewegen, het initiatief tot zoodanige bevordering te nemen. Geene wenken, uit *den*

Haag, om den man toch vooruit te helpen, zouden iets baten kunnen, al had men noodig te rekenen, dat de eene hand wel de andere zou wasschen. Men zou op die particuliere wenken, particulier te kennen geven:

«Het Militair Departement is van gevoelen, dat de verdienstelijke Luitenant-Kolonel O. O., hoe geschikt ook anders om te staan aan het hoofd van een bataillon, hetwelk eene eerste garnizoensplaats heeft, of van een instructiebataillon, en hoe ervaren hij ook in de *kompagnies*-administratie moge wezen, echter ten eenemale ongeschikt is bevonden, om, in de tegenwoordige tijden, tot Kolonel te worden bevorderd, dewijl hij zou kunnen geroepen worden om met zijn bataillon te velde te trekken, welke roeping, uit gebrek aan zelfstandigheid, door hem niet kan worden vervuld, zonder het leven en de eigendommen van zoo vele brave burgers en militairen niet tevens op het spel te zetten.»

De militaire stand derhalve, welke zoo zeer zijne roeping verstaat, om voor het algemeen welzijn te zorgen, heeft ontegenzeggelijk wederkeerig aanspraak, op eene bescherming van *zijne eigendommen*, voor zooveel zulks kan afhangen van den burgerstand; maar o! arme *Indische* officieren en soldaten, hoe zoudt gij u daaromtrent te leurgesteld zien, wanneer gij eenige zóó zuur gespaarde recepissen, per post, aan dezen of genen moest overmaken?

Niet lang geleden nog zond een 2de Luitenant, garnizoen houdende in een der Districten van het eiland *Banka*, door middel van het postwezen, volgens zeggen, eene som van *f* 200: ter voldoening van zekere schulden, aan den toko-houder A. G. P., te *Batavia*. Het geld kwam niet te regt, en de officier werd ten gevolge daarvan, door P., aangemaand, om zijne schulden te voldoen, onder te kennisgeving, dat hij, bij gebreke daarvan, bij het militair departement, zou worden aangeklaagd. De officier ving zijne reclame, bij de postadministatie, aan, makende hij

tevens de opmerking, dat het zich nu bevestigd heeft, hetgeen hij, te *Weltevreden* zijnde, meermalen had hooren zeggen, dat brieven met geld van elders verzonden worden, aan het adres van A. G. P., zelden of nooit te regt kwamen.

Uit het onderzoek deswege op *Banka* ingesteld, was het behoorlijk gebleken, dat de postadministratie aldaar zich ter zake volkomen verantwoord had. Een van beide was toch nu waar, óf het verlies moest een voorwendsel van de zijde des officiers zijn, ten einde zich omtrent zijne non-betaling te verantwoorden, óf het moest voor zonneklaar bewezen gehouden worden, dat het verlies te *Batavia* had plaats gehad. De administratie aldaar had zich bereids, zoo als altijd, even dom gehouden. De meerbedoelde N. N. bood zich aan, en vroeg om de zaak, in persoon, bij het postkantoor, te gaan onderzoeken, dan wel, dat tot zoodanig onderzoek, de expeditie-boeken te zijner beschikking werden gesteld, vermits hij zich overtuigd hield, dat er, in dit speciale geval, alle mogelijkheid bestond, om bewezen te zien, of de brief al dan niet *werkelijk* verloren was geraakt.

Het gewone «*de Hemel bewaar ons,*» volgde er al dadelijk op; want het evengemelde voorstel beschouwde men als te zijn eene openlijke beschuldiging van ontrouw van den Post-Kommies, van een man die zóó eerlijk en van wiens goede trouw en behoorlijke pligtsvervulling, als anderszins, men ten volle verzekerd was.

Wel foei! hoe durft men het ook in zijn hoofd krijgen, om zóó iets te doen? Tegen een man, omdat hij vroeger niets bezat en omdat hij het, door spaarzaamheid, zóó ver heeft weten te krijgen, dat hij *f* 40,000, door Gouvernementswissels, getrokken zoo wel op zich zelven, als door de tweede en derde hand op hem geëndosseerd, met verlof gaande, naar zijn *vaterland* kan mede nemen, een

indirect vermoeden van oneerlijkheid te doen ontstaan! Neen! dat behoorde vermeden te worden. Een man die, in *Indië* zijnde, aan de groote heeren, wanneer *zij* niet zoo als *hij* spaarzaam geleefd hadden, steeds de hand, gevuld met zeer kleine bagatellen toereikte, en, bij zijn vertrek, de terugvordering en administatie daarvan aan een *zeer groot* koopman kon opdragen: tegen zóó een man een hoog woord te spreken, is reeds als laakbaar te beschouwen.

De ambtenaar N. N. verklaarde de eerlijkheid en goede trouw van den Post-Kommies niet te willen in twijfel trekken, maar wat de *behoorlijke* pligtsvervulling aanging, dat daarop wel wat af te dingen was.

Men zal toch bezwaarlijk kunnen erkennen, dat men zijnen pligt *behoorlijk* vervult, wanneer men eigendunkelijk afwijkt van de bestaande wetten en voorschriften.

Wie heeft ooit aan den Post-Kommies het regt toegekend, om afzenders van drukwerken te dwingen, het porto bij gewigt, in stede van bij vel druks, geregeld te zien? Is hij bevoegd om zekere personen hunne brieven *het eerste* te doen bezorgen, de verschuldigde portos alle drie maanden, op de eene of andere wijze, te verrekenen en voor dit uitstel van betaling, interessen voor zich zelven te vorderen of te ontvangen? Ligt het opgesloten in de overeenkomsten, met de *Britsche* en *Fransche* postadministratiën aangegaan, om voor de bijvoegsels, behoorende tot en gelijktijdig verzonden wordende met de *Javasche courant*, afzonderlijk porto te betalen? Mag de Post-Kommies vorderen, dat voor een zeker nommer der *Javasche courant* (de overwinning van *Sambas*,) zonder bijvoegsels per landmail verzonden wordende, dubbel port worde betaald? Wie geeft hem het regt, om op, in *Indië*, gefrankeerde brieven, het merk der frankering dóór te slaan, en het porto, in *Nederland*, andermaal te doen invorderen?

Er werd aan N. N. geantwoord, *dat men van zijne particuliere kennis van zaken in zijne ambtelijke positie geene partij mogt trekken* (?!) en vooral niet tegen zóó een geschikt ambtenaar.

Met de geschiktheid van dien Post-Kommies heeft men nog al dikwerf zeer hoog op gehad. Zijne Excellentie de gewezen minister van Koloniën, J. C. Baud, dacht er anders over. Die met de zaken en personen in *Indië* zóó wel bekende staatsdienaar kon het maar niet van zich verkrijgen, om aan de goedkeuring van Zijne Majesteit te onderwerpen, dat aan dien Post-Kommies eene personele toelage van *f* 60: 's maands, boven zijne bezoldiging ad *f* 220 's maands, en genot eener goed ingerigte woning, was toegekend. De aanschrijving ging af om die toelage, door overplaatsing in eene andere voor hem geschikte betrekking en waaraan een maandelijksch inkomen van *f* 250 verbonden was, zoo spoedig mogelijk, te doen ophouden.

Eene nieuwe inrigting der begrooting (besluit van 21 Januarij 1848 nº 1ª) bragt de bestaande *personele toelage* niet meer ten laste der *f* 500/m (b. ú. e. o. t.) en mitsdien de bedoelde toelage uit de oogen van den Minister en van Z. M. den Koning. Ongeacht de voorschreven inzigten van genoemden Minister werd den Post-Kommies, in 1849, andermaal toegekend eene *personele toelage* tot een bedrag van *f* 70 's maands, en genoot hij dus in het geheel *f* 150 's maands aan toelagen, boven zijn vast tractement ad *f* 220 's maands, en genot van vrije woning, dat hem volstrekt niet toekomt.

Menschen die geld bezitten moet men ook steeds *behulpzaam* zijn, om nog meer inkomsten te kunnen erlangen, maar een arm officier, die zijn geld per post verzendende, dit kwijt raakt, daardoor in de onmogelijkheid wordt gesteld om zijne schulden te voldoen, en dien tengevolge uit 's lands dienst ontslagen wordt, — maar aan een officier, herhaal

ik, die zich in eene zoodanige positie bevindt, behulpzaam te willen zijn in het opsporen van zijn verloren geld en zoo doende te voorkomen dat hij in het ongeluk worde gestort, zie! dat komt, in geen geval, te pas. Wraak, ja! eeuwige wraak dan ook over hen, die zulke beginselen in het hart omdragen.

Men weet het immers dat in Oost Indië geen Luitenant van zijn tractement kan leven, en zoo lang hij nog in dien rang is dienende steeds onder den schuldenlast gebukt gaat. Treft hij nu wel eens inschikkelijke crediteuren aan, die genegen worden bevonden tot betere tijden te wachten, of valt hem het betrekkelijk geluk ten deel, dat hij naar eenen buitenpost wordt verplaatst, en, door noodwendig armoede te lijden, wat geld bijeen verzameld hebbende, zijne schulden wil afbetalen, om zijnen goeden naam onbevlekt te bewaren, wat staat hem dan te verwachten, indien hij zijn voorschreven goed oogmerk, door middel van het postwezen, wil bereiken? In de meeste gevallen niets dan schande en armoede.

De kans dat zijn geld aan den regten man komt is 1—100, en dus zeer *klein*. De officier bij het militair Departement aangeklaagd wordende, wordt ter verantwoording geroepen. Hij doet dit door zich te beroepen op de daadzaak, dat hij de overmaking zijner gelden aan eene Gouvernementsinrigting heeft toevertrouwd en zich dus tegen alle nadeelige gevolgen daarvan gevrijwaard rekent. De Directeur der producten en civiele magazijnen wordt deswege om inlichtingen verzocht, en geeft die door de eenvoudige mededeeling van het geen bij hem omtrent de zaak bekend is, maar deze *verklaart* tevens met geene mogelijkheid te kunnen bewijzen, in hoever de onderwerpelijke bewering van den officier gegrond is. De officier wordt noodwendig door zijnen bevelhebber verdacht gehouden van zich aan valsche beweringen te hebben schuldig gemaakt;

hij heeft zijn stand oneer aangedaan; geene consideratie helpt meer, en hij wordt, vooral wanneer hij meermalen wegens schulden is aangeklaagd, tot ontslag uit 's lands dienst voorgedragen, welk ontslag daarop volgende, schande hem in de eerste plaats ten deel valt.

Ongelukkige! geen verblijf is u alsdan verder in de kolonie gegund, en naar het moederland terugkeerende, kunt ge dáár het *pauperisme* vermeerderen; want afgematheid, veroorzaakt door uw verblijf in eene verzengde luchtstreek en ondermijning uwer gezondheid door de uitgestane vermoeijenissen in den oorlog, maken u geheel en al ongeschikt om door eenen arbeid uwer handen of van uwen geest dagelijks een voldoend stuk brood te kunnen verdienen!

Ziedaar dan ook weder een en wel niet het geringste der nadeelige gevolgen van het gebrekkige *Indische* postwezen. Er is dus bijna geen stand in de maatschappij, of hij lijdt door dat postwezen onberekenbare verliezen. Al het mogelijke te doen om dit te voorkomen, behoort tot eenen der eerste pligten van den Staats-ambtenaar.

Daar waar 't het algemeen belang geldt, moet ons het *feu sacré* alle kleine hinderpalen weten doen te boven komen; bezielt ons dat *heilige vuur* niet, dan zijn wij, hoe jong anders van jaren nog, rijp voor rust en moeten het werk aan anderen overlaten.

Evenzoo als het met het aangegeven denkbeeld der *postwissels* is gegaan, deinst men op gelijke wijze terug, voor het door den ambtenaar N. N., in het belang van het algemeen, ingediend ontwerp tot invoering van een verminderd port en van *postzegels*. Ik wil echter de waarheid getrouw blijven, en derhalve erkennen, dat volgens informatiën de zaak wel in *behandeling* is genomen, maar de wijze hoe, heeft haar even zooveel bevorderd, alsof zij ware liggen gebleven.

De meergemelde N. N. was van gevoelen, dat de wisse-

ling en mededeeling onzer gedachten en gewaarwordingen, voor den Staat, geen bron van inkomsten vermogt uit te maken, doch dat men dien billijkerwijze behoorde te gemoet te komen in de kosten, die dezelve voor de overbrenging dier gedachten, gewaarwordingen, enz., te dragen heeft. De *Indische* dienst voor haar zelve een geregelden post naar alle plaatsen der kolonie noodig hebbende, zoo kunnen de kosten voor de brievenposterij niet veel minder beloopen, dan wanneer het overbrengen daarmede van alle particuliere correspondentie hadde opgehouden, en derhalve het brievenport niet hooger behoefde te stijgen, dan thans het minimum enkel bedraagt. N. N. voorzag hierin bovendien geene de minste schade voor 's Rijks schatkist, dewijl dit verminderde port wel zou worden opgewogen, door een vermeerderd getal brieven, evenzoo als men dit, in de laatste jaren, in *Engeland* heeft zien gebeuren.

In *Nederland* maakt het getal ambtenaren een betrekkelijk onbeduidend gedeelte der bevolking uit. In *Indië* is die verhouding, met opzigt tot de Europeanen, in eene omgekeerde rede. Wat men er nu ook tegen moge zeggen, het is toch genoeg bekend, dat in het moederland nog al eenige particuliere brieven van ambtenaren, onder dienstcouvert, worden verzonden. *Indië* is van die kwade gewoonte in het geheel niet vrij, zoodat het niet moeijelijk valt te berekenen, hoe groot wel het gedeelte der overgebragte brieven is, hetwelk op eene ongeoorloofde wijze aan kosten van vracht wordt onttrokken; doch wordt het porto zoo laag mogelijk gesteld, dan zal ook de bedoelde kwade gewoonte geheel ophouden. De groote Heeren zullen er streng tegen waken en doen waken. Tegenwoordig gaat dit moeijelijk, dewijl het geven van goede voorbeelden, vooral wanneer het op de eene of andere wijze hinderlijk is voor ons zelven, geene zoo gemakkelijke taak is. Men herinnere zich slechts het verbod omtrent

het *rooken* op de bureaux, en door wie het eerste voorbeeld tot overtreding van hetzelve is gegeven en nog dagelijks herhaald wordt.

En wat de *postzegels* zelven aangaat, hoeveel vereenvoudiging is er dan niet in de administratie gebragt. Wie er aan twijfelt, behoeft slechts open te slaan het tijdschrift van den Heer SLOET TOT OLDHUIS, 5de Deel pag. 242.

De vorenstaande denkbeelden, uit de Staatshuishoudkunde ontleend, gingen door voor *al te maal* MOOIJE *theoriën, welke in de praktijk* LEELIJKE *uitkomsten gaven;* maar het gerucht, dat er een voornemen bestond, om de aandacht van het publiek op dit onderwerp te vestigen, schijnt veel te hebben bijgebragt, dat de zaak, zoo als gezegd is, in behandeling is gekomen.

Een voorstel te doen, dat, oppervlakkig beschouwd, het *batig saldo* zou verminderen, dáárin was zeer veel zwarigheid gelegen. Om er zich echter door te redden, moesten vooraf, met kracht en geweld, geweten worden, de baten en lasten der posterijen, en hoeveel iedere brief wel gemiddeld aan de schatkist oplevert. Wat N. N. daartegen inbragt hielp niet. De betrekkelijke rekwisieten maakte hij dan ook op aan het Departement van Financiën en aan de Algemeene Rekenkamer, aan deze laatste, houdende verzoek, om eene gedetailleerde opgave in te dienen, van het getal brieven, hetwelk in de twee laatste jaren bij de posterij is behandeld.

Voorbedachtelijk werd door N. N. het verzoek ontworpen, om die opgave te doen loopen over de twee jaren 1848 en 1849, omdat van af 1848 een nieuw tarief was in werking gekomen (*Staatsblad* van 1847 nº. 60). Bij resumtie der stukken was men echter, bij de Directie der producten en civiele magazijnen, eene andere meening toegedaan, en rectificeerde de voorschreven woorden in die van 1846, 1847 en 1848. — Hoe men op dit denkbeeld

is kunnen komen, verklaar ik niet te begrijpen, daar toch in 1846 en 1847 het oude hooge tarief had gewerkt en in 1848 eene veel verminderde schaal der briefporten was ingevoerd : eene vermenging dezer verschillende tarieven kon immers onderwerpelijk tot geene de minste juiste gevolgtrekkingen leiden.

Hij dus, die met volle aandacht deze rectificatie heeft bewerkstelligd, heeft daardoor een onmiskenbaar bewijs gegeven, dat hij òf niet volledig bekend is met de door het Gouvernement uitgevaardigde besluiten, òf met de wetenschap der statistiek, òf, wat nog erger is, met de regelen der zuivere rekenkunde geheel onbekend is. Maar wie zou ook de kennis der statistiek of de behoefte aan statistieke kennis gaan zoeken bij een departement, hetwelk geprovoceerd heeft de bepaling, dat de plaatselijke autoriteiten van *Nederlandsch Indië* geene statistieke opgaven, omtrent het postwezen en omtrent andere takken van bestuur, meer behoeven in te dienen?

Terugkomende op het *verminderde porto*, stel ik in de eerste plaats met genoegen ter neder, dat het Departement van Financiën onmiddellijk aan het bedoelde rekwisiet voldeed. De Algemeene Rekenkamer was zoo vaardig niet, want circa 14 dagen daarna gaf zij eerst te kennen, *dat zij ten volle instemde met het gevoelen, dat er geene de minste contrôle over de ontvangen porto's bestond, en dat daarin noodwendig eene verandering behoorde gebragt te worden*; doch wat aanging het beweren, dat de Algemeene Rekenkamer gehouden zou wezen de verlangde opgave in te dienen, daarop werd — om het in korte woorden maar uit te drukken — zoo veel als te kennen gegeven: *Als u dat van ons denkt, dan kent u ons niet, en dan kent u uwe oude Kamers attributen niet...!!*

De Algemeene Rekenkamer was echter ten volle bereid, om mede te werken, dat deze verlangde opgave kon wor-

den zamengesteld, bood dan ook ter beschikking aan de daartoe benoodigde verantwoordingstukken, het vereischte personeel, wel te verstaan niet van de Algemeene Rekenkamer, maar van andere bureaux, hetwelk zou worden geinstrueerd, enz. Dat van dit aanbod geen gebruik is gemaakt, is ligt te begrijpen; het lag ook niet in de bedoeling om eene dergelijke aanbieding uit te lokken, want de verantwoordingstukken liggen immers altijd ter beschikking van de verschillende bureaux, op het paleis te *Weltevreden* werkzaam.

Wat hu gedaan? was, als naar gewoonte, de eerste vraag. N. N. liet ook niet op zijn antwoord wachten:

De zaak onder de oogen van het Gouvernement brengen, met aanbieding van het berigt der Algemeene Rekenkamer.

De Hemel bewaare ons — was het wederantwoord — *zóó krachtig moet de zaak niet gepousseerd worden; beter, vooraf met den President spreken.* De conferentie zal nog plaats vinden.

Dit lang oponthoud in de voortzetting der zaak, steekt niet weinig ongunstig af bij de in de stukken voorkomende woorden: *Het is mijn ernstig voornemen, om het Engelsche postwezen op den voet te volgen, enz.*

Men ziet het meermalen, dat wanneer de *stellers* van zulke stukken niet meer werkzaam zijn, de *onderteekenaars* derzelve ook niet meer zóó ernstig aan hunne *voornemens* of eigenlijk aan die hunner *stellers* denken.

De ontwerpen, hier ter sprake, mogen wel is waar thans tot eene eeuwigdurende gevangenis zijn gedoemd, doch het is te hopen, dat de dag spoedig zal aanbreken, waarop zij hunne verlossing zullen erlangen.

Heeft men de noodzakelijkheid ingezien, om in *Nederland postzegels* in te voeren, geene overwegende gronden kunnen worden bijgebragt, ten betooge dat zij, zoo ergens, in *Indië* zouden kunnen gemist worden, of men moest dur-

ven ontkennen, dat de wijze van administratie der postgelden op den tegenwoordigen voet, de gelegenheid daarstelt, om 's rijks schatkist jaarlijks eenige tonnen gouds minder te kunnen doen bevatten.

Men ziet dus, dat, hoe verder men in beschouwingen treedt over de Indische brievenpostadministratie, hoe meer de gebreken daarvan voor den dag komen. — Moest ik aantoonen de gebreken der paardenposterij-administratie, hoe dat de bevolking, in sommige residentiën, onder den last daarvan gebukt gaat, hoe dat de postpaarden, door buitengewone inspanning, worden verlamd, ondienstbaar gemaakt en daardoor den staat gedurig buitgewoon veel geld kosten, hoe enz.? Ik zoude geen einde aan mijn opstel kunnen vinden. Genoeg is het, dat ik ook hier de verklaring kan afleggen, dat het niet aan de zijde des hoofdbestuurs ligt, om een en ander te verhelpen, maar het ontbreekt alleen aan de gedachte om tot herstel aan te wijzen, een man zoo als die, welken ik hiervoren heb omschreven.

Geene verbetering is er voor het Indische postwezen te verwachten, wanneer men het niet afzondert van de Directie der producten en civiele magazijnen, en het brengt onder het beheer der Directie der Cultures, dan wel, dat men aan het hoofd van eerstgemelde Directie plaatst een Resident of eenig ander ambtenaar, die door volbragte inspectiën enz. *Java* volkomen kent.

Dat dit gevoelen ook dat is van het algemeen, daaraan twijfel ik geen oogenblik; want, van af 1848, hoorde men, telkens wanneer de post van Directeur der producten en civiele magazijnen vacant kwam, de namen noemen van de H.H. A...T, E.....T, F.....S, P....R, S....F, enz.; allen namen van ambtenaren, wier bijzondere geschiktheid voor de vervulling der bedoelde betrekking algemeen bekend is; maar het publiek dacht er niet aan, dat het jaar 1848 geopend

was voor een nieuw begrootingswezen, dat overal eerst goed gezien moest wezen, alvorens aan andere belangen kon gedacht worden.

Het karakter der begrooting was namelijk niet meer: *eene aantooning van baten en lasten*, maar *eene aantooning van* GELDELIJKE *ontvangsten en uitgaven*: al wat dus in een loopend jaar verbruikt wordt, en in dat jaar geen GELD kost, wordt dan ook niet meer ten laste der begrooting geaffecteerd.

Al koopt men, bij voorbeeld, in één jaar de volle som van *f* 15,000 aan *geschenken*, en voor deze som heeft men in *Indië* al niet veel, voornamelijk als men zijne keuze bepaalt tot die, welke te verkrijgen zijn bij den koopman W.....M, dezelfde koopman, bij wien één der Heeren Directeuren der producten en civiele magazijnen heeft ingewoond, dan valt daartegen niets in te brengen, zoodra maar gezorgd is, dat de bij de begrooting aangewezen som niet is overschreden.

Hollandsche spaarzaamheid brengt mede, dat al wat wij voor een koopje kunnen krijgen, wij het maar koopen, al hebben wij het in de eerste jaren niet noodig: de goederen kunnen voorloopig in de magazijnen worden opgeborgen.

Eindelijk worden de *geschenken* uitgedeeld, maar men is zoo te vreden over de Heeren, dat aan het uitdeelen van die artikelen geen einde is en er dus aan *cadeaux* te kort komt. De begrooting is op het XI Hoofdstuk *geschenken* nog schoon; zij kan nog wel een *f* 5/m voor inkoopen van *geschenken* lijden. De begrooting wordt afgesloten met een batig saldo van *f* 10/m op gezegd Hoofdstuk. De Staten Generaal zien die afsluiting na, keuren haar waarschijnlijk goed, want men heeft in *Indie* *f* 10/m op dit en *f* 20/m op dat Hoofdstuk bepaald. Maar het kan ook wezen, dat er onder de leden

der Tweede kamer eenige zijn, die van eene uitdeeling van *geschenken* weten, en komt het dus H. E. M. vreemd voor, dat al die *geschenken*, welke in dit of dat besluit van den Gouverneur-Generaal vermeld staan als te zullen worden uitgereikt, zoo weinig geld gekost hebben; kortom, men begint die afsluiting te wantrouwen en kan haar, zonder nadere inlichtingen, zoo maar niet dadelijk goedkeuren.

De inlichting wordt gegeven, dat er nog *f* 15/m aan *geschenken* zijn uitgereikt, doch de inkoopswaarde reeds ten laste der begrooting van vorige jaren gebragt zijnde, komt, volgens Art 5 van het besluit van 21 Januarij 1848 n°. 1ª, geene affectatie ten laste der begrooting van het loopende jaar meer te pas.

Zóó, zóó — zegt een dier Heeren, dan is er eigenlijk *f* 20/m aan *geschenken* uitgereikt en de begrooting staat slechts *f* 15/m 's jaars toe. — Juist! — is het antwoord; het aangehaalde hoofdstuk behoort tot dat waarop de eigenaardige geldelijke uitgaven regtstreeks en niet voorloopig op *Inkoop en kosten van diverse goederen* worden geaffecteerd, en dus de afsluiting van eenig jaar daaromtrent geen zuiver overzigt geeft.

Er zijn echter ook weder andere hoofden der begrooting, welke wel geene affectatie, maar toch eene regularisatie, ten laste van het loopende jaar, van reeds in vroegere jaren gedane inkoopen, toelaten; sommige hoofden laten de uitgaven ook wel eens dubbel zien, dit is alles naar advenant de Algemeene Rekenkamer zich door de materiele verstrekkingen heeft weten te redden.

Ik ben er niet bij, maar kan mij toch zóó voorstellen, dat er onder die Heeren wel veel zullen wezen, die zeggen: *dat kost veel moeite om zóó eene begrooting au fond te leeren kennen.*

Het is dus ligt te begrijpen, dat men ook in *Indie* voor-

zien heeft, dat het veel moeite zou kosten om dit begrootings-besluit goed te doen begrijpen; en daar de goede uitslag veel afhing van de wijze, waarop de Directie der producten en civiele magazijnen daaraan executie zou geven, zoo kon het immers niet wel anders, of de keuze moest zich bepalen tot een lid der Algemeene Rekenkamer. Deze aftredende en met de zaak nog niet gevorderd zijnde, moest men wel tot opvolger van bedoelden Directeur, een President der Algemeene Rekenkamer bestemmen.

Het is te hopen, dat alsnu het besluit van 21 Januarij 1848 n°. 1ª *spoedig* moge begrepen worden, en dus ook spoedig een ander ambtenaar aan het hoofd der Directie der producten en civiele magazijnen moge staan.

Dit wensch ik niet alleen, maar een ieder die het met de kolonie wel meent.

Heb ik in dit opstel eenige onderwerpen aangehaald, welke oppervlakkig beschouwd geene betrekking tot hetzelve hebben, men denke er toch aan, dat ik over *mijsteriën* schrijf en dat om achter *verborgenheden* te komen, men meestal omwegen moet maken, vooral wanneer men bovendien met zekere vooroordeelen te kampen heeft.

Rijswijk, 23 *April* 1851.

Dipindai dengan CamScanner